

האבנים המתגלגלות: יאיר ברק מציג גניבות ספרותיות, תרבותיות והיסטוריות

יום שישי 25 בינואר 2013 08:00 מאת: הילה שקולניק-ברנר, עכבר העיר

התערוכה "גניבות ספרותיות ומהפכות" מעבדת נכסי תרבות, פילוסופיה והיסטוריה, ולא שוכחת לתת לרגש לחלחל לתוך החקירה

שתפו וזכו בפרסים

"גניבות ספרותיות ומהפכות", לא פחות מכך, זו הכותרת של תערוכת היחיד המעניינת של יאיר ברק. כותרת המשלבת בין השכלתני לפיוטי, בין המורכב לאימפרסיוניסטי. כך גם נקראת, נצפית ונחוות התערוכה, והרושם שהותירה המשיך להדהד אחרי הביקור, בזכות הרעיונות, כמו גם בזכות האסתטיקה.

« **"גניבות ספרותיות ומהפכות"** - לכל הפרטים

ברק מצליח לשלב בין עולמו האמנותי המרובד, בין פרקטיקה חקרנית לאפקט ויזואלי. בתערוכה עבודות וידאו, צילום ומיצב, הקשורות כולן זו לזו, מובילות מאחת לאחרת, ואף כי הן עומדות בזכות עצמן, הרי המהלך שהן עושות נע ומייצר משנה תוקף לקונספט העל של גניבות ספרותיות ומהפכות.

המשפט הוא פרפראזה על דבריו של גוגן כי מעשה אמנות צריך להיות מהפכה או גניבה ספרותית. ברק, עם הריבוד האמנותי שלו, עם מערכת הציטוטים המורכבת, והמקורות המגוונים שמהם הוא שואב ובהם הוא עוסק, מציג גניבות ספרותיות, תרבותיות והיסטוריות.

מתוך עבודת הווידאו "אבידות ומציאות"

ברק מגיע מצילום, אך האופן שבו הוא מטפל בו בתערוכה מורכב ביותר מבחינה מדיומלית. הוא מאגף אותו מזוויות חדשות, ועל ידי שינוי אופני המבט משנה את המעמד של הדימוי הצילומי להצבות ופיסול. ברק הוא אמן אינטליגנטי, והדבר ניכר בעבודות ובתערוכה כולה, המצליחה לייצר אמירה.

העבודה הבולטת ביותר היא "אבידות ומציאות", וידאו וטכניקה מעורבת משנת 2012. בווידאו נראית חזיתו המרשימה, המונומנטלית, הפשיסטית כמעט, של מוזיאון הפרגמון בברלין. המוזיאון שנבנה בין שתי מלחמות עולם מייצג בעצם מהותו את הגניבות הארכיאולוגיות שברק עוסק בהן. הוא מכיל כמה מבנים עתיקים שהובאו אליו בשלמותם והוקמו בו מחדש, בהם מזבח פרגמון, ומכיל אוסף עתיקות מהעת העתיקה. הווידאו מציג את החזית המצויה בשיפוצים, ושרידי הקלאסיקה המפוארת נראים בינות לשלד הפיגומים. מול המסך ניצב ענף עץ אלון מחובר לקולב. ההקרנה של הווידאו מבעד לענף מטילה את הצל שלו על המסך, ונראה כי הוא מצוי שם, בלב אי המוזיאונים בברלין. האלון נוכח פיזית בחלל, אך גם כצל מלא נוכחות בפריים עצמו. מקור, העתק ורפליקה; אפשרויות המבט מרובות וכוללות גם את הממצאים במוזיאון, אשר אינם נראים, אך מצויים בתודעה. זוהי עבודה מעניינת, הנקשרת לעבודות נוספות בתערוכה, כמו העץ הנראה בצילום "היא הבינה זאת קודם", שני תצלומים של מבט על עץ ממסלול ההמראה של שדה התעופה טמפלהוף בברלין, שבנה היטלר. צילומים הנראים כצמד צילומי מראה, ימין ושמאל, מציעים שוב מבט על שכפול ושעתוק.

אחת העבודות היפות בתערוכה היא "פיסת האבן העצובה עלי אדמות". זהו צילום אנדרטה של אריה חצוב בגרניט שוכב פצוע. הפסל מצוי בלוצרן בשווייץ, והוא אחת האנדרטאות היחידות שנבנו בהיסטוריה בעקבות תבוסה. האריה שוכב גוסס, וחנית נעוצה בגבו. התצלום העצוב הזה תלוי על קיר, ולפניו תלה ברק נייר אדום, המשמש כפילטר. האריה נראה מאחורי החלון האדום הזה, "כמו זונה שהובסה", כפי שאומר ברק, והפילטר, המגביר ניגודיות בצילום, מציעה את אותה חוויה ממסכת לצופים. ברק יוצר מיסוך והרחקה בין הדימוי לצופים, אך גם מגביר את הדרמטיות של הפסל, שכמעט מדמם מול מבטו של הצופה.

"פיסת האבן העצובה עלי אדמות"

המחסום שנוצר בעבודה זו חוזר גם בעבודה "mach mehr als kunst (do more than art)", הקרנת וידאו תלת ערוצית שצילם בגלריה האזור&ווירט' בציריך. שוב מבנה אמנות בשיפוצים. הווידאו מתעד פרפורמנס שערך ברק במקום, ובו במשך למעלה משעה טאטא את הגלריה. הטאטוא מייצר אבק, עשן, אך הפעולה עצמה לא נראית, לא ברור מה גרם לו. שוב מיסוך, הרחקה וזיכרון הפעולה. ומובן שהיטיב לבטא זאת אפלטון, אשר רפליקה של פסל שלו מצויה על גבי תקליט ויניל, המסתובב תדיר ומטיל את צלו של אפלטון על הקיר. "Roundabout" נקראת העבודה, והיא מציעה התבוננות אירונית במקור, דימוי, שעתוק והצל שהוא מטיל. הפסלון עומד על התקליט, כמו על פדסטל גאה, אך נמוך קומה, ניצב כמעט על הרצפה ונעדר כל רומנטיקה, הראיות ונשגבות, שמציע מוזיאון הפרגמון.

ברק עוסק בנכסי תרבות, פילוסופיה והיסטוריה, והוא מעבד אותם דרך נקודת המבט המדיומלית שלו. יחד עם זאת, הוא מניח לרגש לחלחל לתוך החקירה שלו. הבחירות, נקודות המבט ואופן הטיפול אינם מעקרים את העבודות, אלא דווקא חושפים אותן לנימים עדינים של מגע רגשי. "Motion Blur" הוא תצלום של פסל במוזיאון ישראל. הפסל ניצב בודד בחלל גדול וריק. מוזיאון ישראל הופך מנקודת מבטו של ברק למאוזוליאום, ותחושת מוות, החידלון וההנצחה ניכרת פה היטב.

אופני הצבה, נקודות המבט השונות, החקירה המדיומלית ומעל הכל - תחושת המוות הבלתי הנמנע. הדברים שכבר מתו, הדברים שעתידיים למות. התערוכה נחתמת בתצלום מספר מתיים אמריקאי, של אשה שמתה לפני עשרות שנים. הצילום הוא מעין הומאז' למותה בטרם עת של גלריה דן לאמנות עכשווית.

« יאיר ברק, ["גיבויות ספרותיות ומהפכות"](#). עד 26.1. [גלריה דן](#), אבולעפיה 15, תל אביב. שעות פתיחה: ג'- ה' 18:30-11:00, ו' 14:00-11:00.